

δὲν θέλομεν κρίνει τὸν τοιοῦτον, ἀλλὰ θέλει κρίνει αὐτὸν τὸ ὑψηλὸν κριτήριον τοῦ ὀρθοδόξου βασιλέως μας, καὶ θέλει δώσει ἐκεῖ λογαριασμὸν εἰς ὅσα κακῶς ἐφέρθη. Ὁμοίως καὶ σεῖς, γενναῖοι σύντροφοι, νὰ πολεμήσητε μὲ ἀνδρείαν τὸν ἐχθρὸν τῆς πίστεώς μας διὰ νὰ λάβετε παρὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως μας τὸν στέφανον τῆς τιμῆς καὶ δόξης. Ἄν δὲ καί τις ἀπὸ σᾶς ἐναντιωθῇ εἰς ὅσα παραγγέλλει ἡ πατρὶς, ἔχει νὰ δώσῃ λόγον εἰς τὸ ὑψηλὸν κριτήριον τοῦ βασιλέως μας. » Τὸ ἀξιωματικόν αὐτὸ τοῦτο ἔγγραφον δημοσιεύεται ἤδη κατὰ πρῶτον, ἂν δὲν ἀπατώμεθα· ἡμεῖς τοῦλάχιστον δὲν ἐνθυμούμεθα νὰ ἀνεγνώσαμεν αὐτὸ ἀλλαχοῦ.

Ἀξιοσημείωτος εἶναι καὶ ἡ ἐπιστολὴ τὴν ὁποίαν ὁ Κολοκοτρώνης ἔστειλε, μετὰ τὴν κρίσιμον περὶ Βηλτέτσιον νίκην, πρὸς τὸν ἐν Τριπόλει κλεισθέντα Κεχαγιάβην. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, ἣτις ἐπιγράφεται « ἀπὸ ἐμένα τὸν Θεοδωράκη Κολοκοτρώνη, ἀρχοντα τῶν ἀκαταμαχῆτων ἑλληνικῶν στρατευμάτων, εἰς ἐσένα τὸν Μουσταφᾶ Κεχαγιάβην », εἶναι τῶν ἡμετέρων χαρακτηριστικωτάτη· διότι ἅμα μὲν, πλειότερον πάσης ἄλλης περιγραφῆς καταδεικνύει τὸ ὑπερβολικὸν θάρρος τὸ ὅποιον ἔλαβον οἱ Ἕλληνες μετὰ τὸ μέγα ἐκεῖνο κατόρθωμα, ἅμα δὲ πιστότερον παντὸς ἱστορικοῦ καλὰ μὲν εἰκονίζει τὸ ἦθος καὶ τοὺς τρόπους τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Πελοποννήσου. Περίεργος ὁμοίως εἶναι ἡ περιγραφή τῆς ἐστίας αὐτοῦ ἣν προσέφερεν ὁ Κολοκοτρώνης εἰς τὸν Δημήτριον Ἰψηλάντην ὅτε, τῇ 19 Ἰουνίου 1821, ἀπεβιβάσθη οὗτος κατὰ πρῶτον εἰς τὸ Ἄστρος. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα περιέχει τὸ βιβλίον τὰ συντελεστικώτατα εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν πραγμάτων καὶ τῶν προσώπων τῆς ἐπαναστάσεως.

Ἔτερον τῆς συγγραφῆς προτέρημα εἶναι ὅτι κρίνει τοὺς πάντας ἀνεξαιρέτως δικαίως καὶ ἀπαθῶς· ὥστε δὲν ἀναφαίνονται ἐνταῦθα ἴχνη τῶν συμπαθειῶν καὶ ἀντιπαθειῶν ὅσας ὁ Κύριος Ι. Φιλήμων ἠδύνατο νὰ ἔχῃ καὶ εἶχε βεβαίως ἄλλοτε, καθὼς ἀνιχνεύει εἰς τὰ πράγματα ἐπὶ τε τῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἐπὶ ἱκανὸν μετὰ τὴν ἐπανάστασιν χρόνον. Γνωστὴ λ. χ. εἶναι ἡ φιλία αὐτοῦ πρὸς τὸν Κολοκοτρωνικὸν οἶκον καὶ ἡ ἐξαιρετικὴ εὐλάβεια τοῦ ἀνδρός πρὸς τὸν αἰμὼνιστον ἀρχηγὸν τοῦ οἴκου τούτου. Ἀλλὰ τὰ αἰσθήματα ταῦτα δὲν ἀπέτρεψαν τὸν συγγραφεὰ νὰ ἡμιλήσῃ μετὰ τῆς προσκοῦσης δικαιοσύνης περὶ τοῦ οἴκου τῶν Δελιγιανναίων καὶ ἰδίως περὶ τοῦ στρατηγοῦ Κανέλλου Δελιγιάννη. Ἡ αὐτὴ λήθη πάσης παρελθούσης πολιτικῆς διαφωνίας καταφαίνεται καὶ εἰς τὸν τρόπον καθ' ὃν ὠμίλησε περὶ τοῦ ἐπιφανοῦς ἡγεμόνος τῆς Μάνης καὶ τῆς πολυαριθμοῦ τῶν περὶ αὐτὸν ἡρώων νεοσιῶς. Ἰνα ἐκτιμηθῇ προσεκκόντως ἡ ἀρετὴ αὕτη τοῦ συγγραφέως, ἀνάγκη νὰ ἐνθυμηθῶμεν ὅτι καὶ ἄλλοι ἐπεχείρησαν νὰ γράψωσι περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ἀλλ' ὅτι οἱ ὀλίγοι ἐξ αὐτῶν κατὰ δυστυχίαν μετεβίβασαν εἰς τὰς ἀφηγήσεις τῶν πάθη ἀνάξια τῆς ἱστορίας.

Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἔχουσιν. Ἀλλ' ἀποδόντες

δικαιοσύνην εἰς τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου Ἰωάννου Φιλήμονος, νομίζομεν χρέος μας νὰ ἀπευθύνωμεν εἰς αὐτὸν καὶ τινα σπουδαίαν παρατήρησιν. Ὁ ἀνὰ χεῖρας τρίτος τόμος δὲν περιλαμβάνει εἰμὴ τὰ κατὰ τοὺς πρῶτους τρεῖς μῆνας τῆς ἐπαναστάσεως συμβάντα ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι, ἤτοι ἐν Πελοποννήσῳ, ἐν τῇ λεγομένῃ Στερεᾷ καὶ ἐν ταῖς νήσοις. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι, κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ συγγραφέως, εἰς τὸ ἐξῆς ἕκαστος τόμος θέλει περιλαμβάνει ἓν ἔτος· ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ ἔτη τῆς ἐπαναστάσεως εἶναι 9, ἔπεται ὅτι θέλομεν ἔχει 9 τόμους· εἰς τοὺς δὲ προσιθεμένους τῶν 3 προεκδοθέντων, ἔχομεν ἐν ὅλοις 12. Δώδεκα τόμοι πρὸς δραχμὰς 10, δίδουσι, δηλαδὴ λαμβάνουσι παρὰ τοῦ ἀγοράζοντος αὐτοῦς, δραχμὰς 120. Ἀλλ' ὁμολογοῦμεν ὅτι ἀμφιβάλλομεν ἂν δύνανται νὰ εὐρεθῶσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα πολλοὶ ἄνθρωποι πρόθυμοι νὰ καταβάλωσι δρ. 120 διὰ μίαν συγγραφὴν. Πρὸς τοῦτους ἀμφιβάλλομεν ἂν καὶ ἐξ ἐκείνων οἵτινες λάβωσι τοὺς 12 τόμους, θέλουσιν εὐρεθῇ πολλοὶ πρόθυμοι νὰ τοὺς ἀναγνώσωσι, διότι εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ κόσμος ἀγαπᾷ τὰ μικρὰ βιβλία καὶ ὄχι τὰ μεγάλα. Ἐν τούτοις τὸ καθ' ἡμᾶς ἐπιθυμοῦμεν τὸ Δοκίμιον νὰ εὕρῃ καὶ πολλοὺς ἀγοραστὰς καὶ πολλοὺς ἀναγνώστας, διότι εἶναι ἄξιον τῶν αὐτῶν τοιαύτης τύχης. Πρὸς τοῦτο ὅμως νομίζομεν ἀπαραίτητον νὰ ἀποδῇ ἐπιτομωτέρα ἢ ἀφήγησις τοῦ συγγραφέως.

Κ. Π.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

—ooo—

Τῷ συντάκτῃ τῆς Παρθώρας.

Εἰς τὴν ἐνταῦθα κώμην Σπαρτιά εὐρέθη πρό τι-
νος καιροῦ τεμάχιον μαρμαροῦ, σχῆμα ἔχον τετρά-
πλευρον, καὶ κωνοειδὲς πρὸς τὰ ἄνω.

Εἰς τὸ κάτω μέρος ὑπάρχουσι δύο κεφαλαί, ἡ μὲν παιδὸς ἡ δὲ γυναικὸς, ἐχούσης τὴν κεφαλὴν περιδεδεμένην κατὰ τὸ εἰσέτι εἰς τὰς γυναῖκας τῶν ἐνταῦθα χωρικῶν ἐπικρατοῦν ἔθος. Αἱ κεφαλαὶ δὲ αὗται δὲν εἶναι ἐγγεγλυμμέναι, ἀλλὰ προέχουσαι, καὶ διακρίνονται καλῶς· ἄνωθεν αὐτῶν ἀναγινώσκειται ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή·

ΗΡΑΚΛΕΩΝ ΗΡΑΚΛΕΟΝΤΟΣ

ΧΑΙΡΕ

... ΟΡΗΣΙΑ ΗΡΑΚΛΕΟΝΤΟΣ ΓΥΝΑΙ

ΧΑΙΡΕ

Κατὰ τὰ φαινόμενα τὸ μάρμαρον τοῦτο ἦν ἐπὶ τοῦ τάφου μητρὸς καὶ υἱοῦ. Ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς γυναικὸς ἐλλείπουσι τὰ τρία ἀρχικὰ γράμματα,

ὡν τὸ τρίτον, εἰκάζω ὡς ἐκ τοῦ σωζομένου εἰς τὸ ἄνω μέρος στρογγύλου, ὅτι ἦν Ρ. Ἄν δ' οὕτως ἔχη ἴσως τὸ ὄνομα ἦν ΠΑΡΡΗΣΙΑ ἀντὶ ΠΑΡΡΑΣΙΑ. Δὲν εἶμαι ὁμῶς βέβαιος. Ὁ τρόπος τῆς ἐπιγραφῆς καὶ τὰ ὀνόματα ἀποδεικνύουσιν αὐτὴν ἀρχαιοτάτην.

Ἐν Κεφαλληνίᾳ τὴν 8 Ἰανουαρίου 1860.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΑΝΑΣ.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΑΛΑΝΟΣ (*).

— 000 —

Οἱ ἐν Καλκούτῃ Ἕλληνες, ἰδίως ὁ Παναγιώτης καὶ Κωνσταντῖνος Πανταζῆς, προσεκάλεσαν πρὸς ἑαυτοὺς πεπαιδευμένους διδασκάλους ἐκ τῶν Ἑλλήνων, ἵνα ἀναθρέψωσι τοὺς ἰδίους αὐτῶν παῖδας, καὶ ἐκπαιδεύσωσιν αὐτοὺς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ τὰς λοιπὰς ἐπιστήμας. Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν διδασκάλων πούτων περικλεέστατος ἐχρημάτισε Δημήτριος ὁ Γαλανός. Ἐπειδὴ δὲ αὐτὸς διὰ τῆς ἐκταταμένης παιδείας καὶ ἰδίως τῆς ἐξαιρέτου γνώσεως τῆς Σανσκριτικῆς γλώσσης οὐχὶ μόνον προσήνεγκεν ὠφέλειαν εἰς τοὺς ὀρθοδόξους νέους τῆς Καλκούτης, ἀλλὰ καὶ ἀπέκτησεν Εὐρωπαϊκὴν κλέος, διὰ τοῦτο νομίζω οὐχὶ περιττὸν νὰ εἴπω τινὰ περὶ τοῦ ἀξίου τούτου ἐνορίτου τῆς Καλκουταίας ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας.

Ὁ Γαλανός ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις τὸ 1760 ἔτος ἀπὸ εὐσεβῶν καὶ εὐπόρων γονέων. Ἀπ' αὐτῆς τῆς παιδικῆς ἡλικίας, πρῶτος ὢν τὸ ἦθος ἐδείκνυσεν εὐφυίαν πνεύματος καὶ μεγάλην πρὸς τὰ γράμματα ἔφεσιν. Ἦδη κατὰ τὸ δωδέκατον ἀπὸ τῆς γεννήσεως ἔτος ἐνανόει τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας συγγραφείς. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτοῦ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως τῶν Ἑλλήνων ἤκουζον περικλεεῖς διδασκαλοὶ ἐν ταῖς πόλεσι τῶν Ἰωαννίνων, Σμύρνης, Κυδωνίων, Μεσολογγίου, ἐπίσης ἐπὶ τοῦ ἁγίου ὄρους Ἀθῶ, καὶ ἐπὶ τῶν νήσων Σίφνου, Χίου καὶ Πάτμου. Ὁ Γαλανός ἤκουσεν ἐν Μεσολογγίῳ μαθήματα παρὰ τῷ ἐνδόξῳ Παλαμῇ περὶ τὰ δύο ἔτη, ἔπειτα δ' ἐσπούδασεν ἐν Πάτρῳ, ὅπου ἐκτὸς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ ἄλλων ἐπιστημῶν παρεδίδετο καὶ ἡ θεολογία. Διανύσας δὲ οὕτω τὰς σπουδὰς αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς τὸν θεῖον αὐτοῦ, μητροπολίτην Καισαρείας Γρηγόριον, πρῶτον μέλος τῆς ἱερᾶς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδου, καὶ ἔζη παρ' αὐτῷ χρόνον τινὰ, ἀλλὰ δὲν συγκατένευσεν εἰς τὴν γενομένην αὐτῷ πρότασιν ν' ἀσπασθῇ τὴν πνευματικὴν κληρίν· ἐπειδὴ παρὰ τῆς θείας θελήσεως ἦν δι' αὐτὸν ὀρισμένον ἕτερον στάδιον ἐν τῇ ἀπομεμακρυσμένῃ Ἰνδίᾳ. Συνέβη ὥστε εἰς τῶν πλουσίων Ἑλλήνων πραγματευτῶν, τῶν ἐν Καλκούτῃ ἐμπορευομένων, ὀνόματι Κωνσταντῖνος Πανταζῆς, Ἀδριανουπόλιτης, παρεκάλεσε τὸν ἐν

Κωνσταντινουπόλει αὐτοῦ ἀνταποκριτὴν νὰ εὖρει καὶ ἀποστείλῃ πρὸς αὐτὸν διδασκάλον ἱκανὸν πρὸς παράδοσιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ. Ὁ ἀνταποκριτὴς τοῦ Πανταζῆ, διατελὼν ἐν σχέσει πρὸς τὸν Μητροπολίτην Καισαρείας, ἐγίνωσκε τὸ ἀγαθὸν ἦθος, τὰς πνευματικὰς ἱκανότητας, καὶ τὴν παιδείαν τοῦ νέου Γαλανοῦ, διὸ καὶ ἐπρότεινε πρὸς αὐτὸν ν' ἀπέλθῃ εἰς Καλκούταν. Οὗτος δ' ἐπιθυμῶν ν' αὐξήσῃ τὰς γνώσεις αὐτοῦ, καὶ ζήσῃ ἀνεξαρτήτως διὰ τῶν ἰδίων κόπων, προθύμως παρεδέχθη τὴν πρότασιν ταύτην, καὶ ἀπῆλθεν εἰς Ἰνδίαν. Τοῦτο συνέβη κατὰ τὸ 1786 ἔτος. Ἐν Καλκούτῃ ὁ Πανταζῆς παρεδέχθη αὐτὸν μετὰ χαρᾶς, καὶ ἐνεχερίσεν εἰς αὐτὸν τὴν ἀνατροφὴν τῶν ἰδίων αὐτοῦ συγγενῶν. Ὁ Γαλανός ἐδίδασκεν αὐτοὺς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν περὶ τὰ ἑξ ἔτη, αὐτὸς δ' ἐσπούδαζε τὰς γλώσσας Ἰνδικὰν, Περσικὴν καὶ Ἀγγλικὴν. Προσκτήσας δὲ μικράν τινα περιουσίαν, συγχωροῦσαν εἰς αὐτὸν νὰ ζῇ ἀνεξαρτήτως, ἀπεράσισε ν' ἀφιερῶσιν ἑαυτὸν εἰς σπουδαίας ἐνασχολήσεις, καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν πόλιν Μπεναρές, ἥτις διὰ τοὺς Ἰνδοὺς εἶναι τὸ αὐτὸ ὅ,τι ἦσαν αἱ Ἀῖναι μὲν διὰ τοὺς ἀρχαίους κατὰ τὴν παιδείαν, ἡ Ῥώμη δὲ (νῦν) διὰ τοὺς Καθολικοὺς κατὰ τὴν ἱερότητα. Ἐκεῖ ὁ Γαλανός διήγαγε περὶ τὰ 40 ἔτη ἐν συγκοινωνίᾳ μετὰ τῶν σοφωτάτων Βραχμάνων, καὶ ἀσχολεῖτο περὶ μεταφράσεως Σανσκριτικῶν συγγραμμάτων εἰς Ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Περὶ τοῖς Ἕλλησιν ὑπάρχει παροιμία α ὡς ἀετῷ πᾶς ἄνθρωπος ἴδιος, οὕτως ἀνδρὶ εὐγενεῖ πᾶσα γῆ πατρίς. Ὁ Ἄλλ' ὁμοίως αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἔλεγον πολλάκις α καὶ ὁ κενὸς τῆς πατρίδος ἡδὺς καὶ εὐάρεστος. Ὁ τὴν ἡδύτητα τῆς πατρίδος ἐνεθυμήθη καὶ ὁ Γαλανός ἐν τῷ γήρατι αὐτοῦ, καὶ ἀπεράσισε ν' ἀφήσῃ τὸν ἥσυχον αὐτοῦ βίον ἐν Μπεναρές, καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἀθήνας. Ἀλλ' ὁ σκοπὸς αὐτοῦ δὲν ἐξεπληρώθη· ὁ θάνατος κατέλαβεν αὐτὸν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Ἐτελεύτησε δὲ κατὰ τὸ 1833 ἔτος τὴν 3 Μαΐου τῷ 72 ἔτει ἀπὸ γεννήσεως μετὰ βαρεῖαν ἀσθένειαν. Τοὺς λαμπροὺς αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς ἔκλεισεν ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Πανταλέων, ὃν αὐτὸς προσεκάλεσεν εἰς Καλκούταν κατὰ τὸ 1831 ἔτος. Τὸν Δημήτριον Γαλανὸν ἐσέβοντο ὅχι μόνον οἱ ὀρθόδοξοι συμπολίται αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ οἱ Βραχμᾶνες αὐτοῖ. Εἰς αὐτῶν διδασκαλὸς καὶ φίλος αὐτοῦ, ὀνόματι Μουσὴ Στελαῖν, θρηνῶν τὸν θάνατον αὐτοῦ, ἔγραψε Σανσκριτικῇ τέσσαρας ἐπιταφίους στίχους.

αὐαί, οὐαί ἑκατοντάεις! Δημήτριον τοῦ Γαλανοῦ ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου εἰς τὰς αἰωνίους σκηνὰς ἀπελθόντος, ἐγὼ θρηνῶν καὶ ὀδυρόμενος εἶπον φεῦ! ὁ Πλάτων τοῦ αἵματος ἀφῆκε τὸν κόσμον.

Ἐν τῇ Καλκουταίᾳ Ἑλληνικῇ ἐκκλησίᾳ ἀνηγέρθη μνημεῖον πρὸς τιμὴν τοῦ σοφοῦ τούτου ἀνδρός ὑπὸ τοῦ ἀνεψιοῦ Πανταλέοντος μετ' ἐπιγραφῆς, συνταχθείσης ὑπὸ τοῦ Πρωτοσυγγέλου Ἀνανίου.

α Δημήτριος Γαλανός ὁ Ἀθηναῖος ἐγεννήθη μὲν ἐν Ἑλλάδι ἀπεβίωσε δ' ἐν Ἰνδίᾳ. Ἦν εὖσθημος καὶ ἐν-

(*) Μεταφράσθη ἐκ τοῦ Ῥωσικῷ ὑπὸ Θ. Βίμπου.